

Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard

Uitkomsten controle en overige informatie 2015

Rapportage aan de Verenigde Vergadering

Verenigde Vergadering van
Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard
Postbus 4059
3006 AB ROTTERDAM

Amsterdam, 23 mei 2016

WOUD-AA3F4C/cs

Uitkomsten controle en overige informatie 2015

Geachte leden van de verenigde vergadering,

Het doet ons genoegen u verslag uit te brengen omtrent de uitkomsten van onze accountantscontrole van de jaarrekening van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard. Wij willen u over de volgende onderwerpen informeren:

- ▶ uitkomsten jaarrekeningcontrole;
- ▶ kwaliteit beheersorganisatie;
- ▶ rechtmatigheidsbeheer;
- ▶ onafhankelijkheid en controleproces.

Wij hebben de kernpunten van ons verslag opgenomen in het hoofdstuk "Kernpunten uit onze rapportage".

Onze controle is gericht op het vormen van een oordeel omtrent de jaarrekening over 2015. Bij de uitvoering van onze controle hebben wij de volledige medewerking en ondersteuning ondervonden van de medewerkers van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard.

De mogelijkheid om een open en eerlijke dialoog met u te voeren, vormt een essentieel onderdeel van het controleproces, evenals van de algehele corporate governance. Wij waarderen deze mogelijkheid om de inzichten die uit onze controle voortkomen met u te kunnen delen.

Wij stellen het op prijs een en ander persoonlijk toe te lichten of eventuele vragen omtrent deze of andere met de controle verband houdende zaken te beantwoorden.

Hoogachtend,
Ernst & Young Accountants LLP

B. Minks RA

Inhoudsopgave

Kernpunten uitkomsten controle	4
Uitkomsten jaarrekeningcontrole	6
Kwaliteit beheersorganisatie	14
Rechtmatigheid	16

Bijlagen

- 1 Onafhankelijkheid en controleproces
- 2 Overzicht controleverschillen

Kernpunten uitkomsten controle

Kernpunten uitkomsten controle

De kernpunten uit onze rapportage kunnen als volgt worden samengevat

Uitkomsten jaarrekeningcontrole	Een goedkeurend oordeel inzake getrouwheid	Na onze controle resteren geen ongecorrigeerde controleverschillen of materiële herrubriceringen voor de getrouwheid en de rechtmatigheid voor de jaarrekening 2015. Wij hebben een goedkeurende controleverklaring verstrekt bij de jaarrekening 2015. Dit betekent dat het jaarverslag en de jaarrekening 2015 zijn ingericht in overeenstemming met het BBVW en de in de programmarekening opgenomen balans en toelichting en rekening van baten en lasten een getrouwe weergave zijn van de financiële positie en baten en lasten van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard.
	De jaarrekening is rechtmatig	Wij hebben bij de jaarrekening 2015 van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard een goedkeurende verklaring afgegeven met betrekking tot de rechtmatigheid. Dit betekent dat de baten en lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2015 in overeenstemming zijn met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen van het Hoogheemraadschap en de "Beleidsregels toepassing WNT".
	Resterende controleverschillen	Na onze controle resteren er geen controleverschillen voor de getrouwheid en de rechtmatigheid, welke het rapporteringsbedrag van € 100.000 overschrijden.
	Jaarverslag niet strijdig met de jaarrekening	De jaarrekening en het jaarverslag dienen te worden opgemaakt in overeenstemming met het BBVW. Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag de minimale wettelijk voorgeschreven informatie bevat en of de inhoud van dit verslag geen tegenstrijdigheden bevat met de door ons gecontroleerde jaarrekening.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Uitkomsten jaarrekeningscontrole

Onze analyse van het resultaat 2015

Nadelig resultaat nader besproken

Het saldo van baten en lasten (na bestemming) over het jaar 2015 bedraagt € 3,8 miljoen negatief ten opzichte van een begroot saldo van € 7,2 miljoen negatief.

Het resultaat over 2015 ten opzichte van de gewijzigde begroting kan als volgt worden weergegeven.

Bedragen x € 1.000	Gewijzigde begroting	Rekening 2015	Afwijking
	€	€	€
Totale lasten	99.461	98.411	1.050
Totale baten	92.217	94.608	2.391
Resultaat vóór bestemming	(7.244)	(3.803)	3.441
Mutaties in reserves	0	0	0
Resultaat na bestemming	(7.244)	(3.803)	3.441

Uw begrotingsbeheer op orde

De afwijkingen ten aanzien van de lasten en baten zijn absoluut gezien van materiële omvang, echter relatief zijn de afwijkingen beperkt. Gesteld kan worden dat het begrotingsbeheer hiermee op orde is.

Er wordt voortijdig geanticipeerd op financiële ontwikkelingen door het maken van analyses en het opbouwen van verwachtingen, hetgeen tot uiting komt in de tussentijdse rapportages.

De belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de gewijzigde begroting zijn onderstaand nader toegelicht.

Lasten

- ▶ De werkelijke kosten voor goederen en diensten zijn € 1,3 miljoen lager dan begroot hetgeen met name wordt verklaard door lagere energielasten (€ 0,45 miljoen) en diverse besparingen (€ 0,85 miljoen).
- ▶ De dotatie aan de voorziening pensioenen voormalig en huidige bestuurders met € 0,35 miljoen op basis van actuariële berekeningen.

Baten

- ▶ De opbrengsten uit waterschapsbelastingen zijn in totaal € 1,4 miljoen hoger dan begroot als gevolg van hogere belastingopbrengsten in de categorieën ingezetenen en huishoudens bij zowel de watersysteemheffing (€ 0,4 miljoen) als de zuiveringsheffing (€ 0,7 miljoen). De hogere watersysteemheffing wordt met name verklaard door hogere gemiddelde WOZ-waarde dan geraamd.
- ▶ De interne verrekeningen zijn € 0,5 miljoen hoger als gevolg van de vrijval van de baggervoorziening met € 0,85 miljoen en lagere geactiveerde personeelslasten ad € 0,3 miljoen dan begroot.

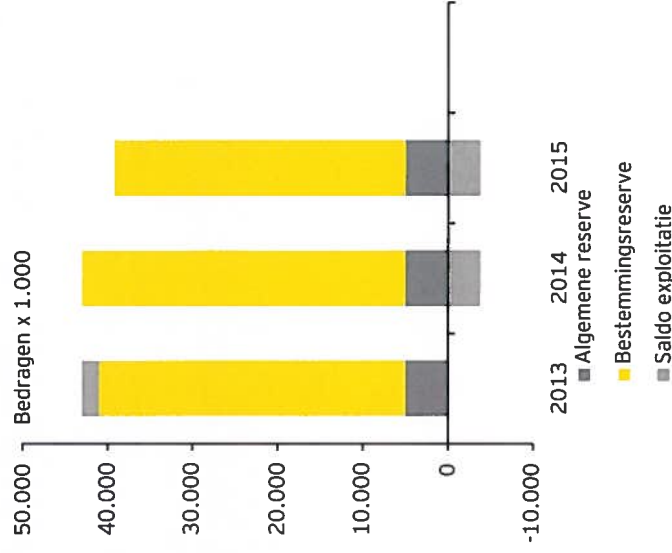
Uitkomsten jaarrekeningscontrole

Onze analyse van de financiële positie

Analyse van de financiële positie

Het eigen vermogen neemt af

Het eigen vermogen, inclusief het resultaat na bestemming, bedraagt per 31 december 2015 € 35,4 miljoen en heeft zich vanaf 2013 als volgt ontwikkeld:

Van de totale reserves ter hoogte van € 35,3 miljoen is € 5 miljoen opgenomen als algemene reserve.

De daling van het eigen vermogen ten opzichte van vorig jaar is € 2,8 miljoen. Naast de resultaatbestemming van voorgaand jaar, heeft er geen wijziging plaatsgevonden in het eigen vermogen. Hierdoor komt het resultaat voor bestemming van € 3.803.000 nadelig overeen met het resultaat na bestemming.

Weerstandsvermogen

In het jaarverslag is onder andere de paragraaf Weerstandsvermogen opgenomen, welke informatie bevat over de weerstandscapaciteit, de risico's en het beleid dat hieromtrent gedurende 2015 is gevoerd.

In de paragraaf weerstandsvermogen is vermeld dat op basis van de onderkende risico's gerelateerd aan verbonden partijen en overige risico's geen specifiek geoormerkt weerstandsvermogen wordt aangehouden. Verder is toegelicht dat vanwege de mogelijkheid voor het hoogheemraadschap om relatief eenvoudig middelen aan te trekken, door de onbenutte belastingcapaciteit, heeft HHSK in theorie een onbeperkt beschikbare weerstandscapaciteit. Uit het oogpunt van de benodigde weerstandscapaciteit zijn omvangrijke algemene reserves naast de tariefegalisatiereserves daarom niet noodzakelijk. Wel kan het wenselijk worden geacht om naast de tariefegalisatiereserves nog enige algemene reserves aan te houden waarmee eventuele tegenvallers worden opgevangen. Dit biedt dus extra ruimte om tariefschommelingen te voorkomen. Gelet op de bovenvermelde omstandigheden dient het weerstandsvermogen van het hoogheemraadschap als voldoende te worden bestempeld en is er geen aanleiding de huidige bodemreserves te vergroten/verhogen.

Uitkomsten jaarrekeningscontrole

Onze analyse van de financiële positie

Solvabiliteit

De totale vermogenspositie wordt onder andere tot uitdrukking gebracht door middel van het solvabiliteitspercentage. Dit percentage wordt bepaald door het eigen vermogen te delen door het balanstotaal. Het huidige solvabiliteitspercentage voor uw waterschap bedraagt per 31 december 2015 13,8% (2014: 15,7 %).

Financiering

In 2015 heeft u één langlopende lening afgesloten voor een bedrag van € 20 miljoen aan. Deze lening heeft een looptijd van 25 jaar met een rentepercentage van 1,31%. In 2015 werd in totaal voor € 14,3 miljoen afgetost, waardoor binnen de maximale renterisiconorm werd gebleven. Gedurende 2015 is de kasgeldlimiet niet overschreden. Voor een nadere beschouwing ten aanzien van uw financieringspositie verwijzen wij u naar de paragraaf Financiering van de jaarrekening 2015.

In de toelichting op de balans dient ten aanzien van schatkistbankieren het volgende te worden vermeld:

- ▶ Het drempelbedrag voor het begrotingsjaar waarover verantwoording afgelegd wordt.
- ▶ Voor ieder kwartaal van het jaar dient het bedrag aan middelen toegelicht te worden dat "buiten de schatkist" is gehouden.

Wij hebben vastgesteld dat bovenstaande adequaat is toegelicht in de jaarrekening.

Aanvaardbaarheid van de grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Naar onze mening zijn de door het college van D&H gekozen waarderingsgrondslagen aanvaardbaar en consistent toegepast met betrekking tot de significante jaarrekeningposten en bijzondere transacties. Dit geldt tevens voor het tijdstip waarop die transacties hebben plaatsgevonden, de periode waarin zij zijn verantwoord en de desbetreffende toelichtingen in de jaarrekening.

Schattingswijzigingen en stelselwijziging

In de jaarrekening 2015 is geen sprake van schattingswijzigingen of stelselwijzigingen.

Materiële alternatieve verwerkingswijzen

Gedurende het boekjaar 2015 hebben wij geen materiële alternatieve verwerkingswijzen op de onderstaande gebieden met het college van D&H besproken.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van uw belangrijkste schattingen

Schattingsprocessen binnen de jaarrekening

Het college van D&H is verantwoordelijk voor het maken van schattingen bij het opmaken van de jaarrekening. Als accountant beoordelen wij deze door het college gemaakte schattingen. In de onderstaande tabel hebben wij een beschouwing ten aanzien van de belangrijkste schattingen opgenomen.

Dit is specifieke gericht op posten in de jaarrekening waarbij sprake is van inschattingen van het management. Als voorbeeld noemen we de voorziening voor oninbaarheid van debiteuren.

De voorziening wordt bepaald op basis van een inschatting van de inbaarheid van vorderingen. De werkelijkheid, die op een later moment tot uiting komt, kan afwijken.

 Sensitiviteit schattingen hoog, door onzekere (externe) omstandigheden

 Sensitiviteit schattingen is gemiddeld

 Sensitiviteit schattingen ligt laag

Belangrijke schattingen	Beoordeling 2015	Beoordeling 2014	Toelichting
Waardering grond en gebouwen inclusief afschrijvingen			De sensitiviteit van de schattingen is als laag te kwalificeren. Er is geen aanleiding te veronderstellen dat de gronden en gebouwen te hoog gewaardeerd zijn.
Te betalen vervuilingseenheden grensoverschrijdend afvalwater			De sensitiviteit van de schattingen is als gemiddeld te kwalificeren. De te verrekenen bedragen wordt bepaald op basis van de opgelegde aanslagen, afrekeningen uit voorgaande jaren en rekening houdende met (toekomstige) ontwikkelingen.
Toereikendheid en juistheid van de voorzieningen			De sensitiviteit van de schattingen is als gemiddeld te kwalificeren. Uit onze controle is gebleken dat de pensioenvoorziening ontoereikend was om aan de actuariële verplichtingen te kunnen voldoen. Verder is de baggervoorziening vrijgevallen in 2015.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Inleiding

Deze paragraaf geeft een uiteenzetting van de werkzaamheden en bevindingen ten aanzien van de belangrijke aandachtsgebieden in de controle die nog niet eerder in dit verslag zijn toegelicht.

Totstandkoming van de jaarrekening

Voorafgaande aan de start van onze jaarrekeningcontrole hebben wij afspraken gemaakt over de kwaliteit van de oplevering van het balansdossier en de afwikkeling van openstaande vragen. Wij hebben geconstateerd dat bij aanvang van onze controle niet alle vooraf afgesproken stukken van de benodigde kwaliteit aanwezig. Verder heeft de afwikkeling van de vragen die wij naar aanleiding van onze controle hebben gesteld, relatief veel tijd gekost en zijn uit onze controle diverse controleverschillen naar voren gekomen. Als gevolg hiervan hebben wij onze controle niet efficiënt uit kunnen voeren. Wij adviseren het hoogheemraadschap om de onderlinge taakverdeling nader te beoordelen waarbij het van belang is dat de angeleverde stukken intern worden getoetst om de benodigde kwaliteit hiervan te waarborgen.

Naleving verslaggevingsvereisten

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij beoordeeld of de jaarrekening voldoet aan de verslaggevingsvereisten zoals opgenomen in het Waterschapsbesluit. Met het verwerken van de controleverschillen die uit onze controle voortkomen, voldoet de jaarrekening 2015 aan de verslaggevingsvereisten.

Voorzieningen

Pensioenvoorziening

Uit onze controle is naar voren gekomen dat op basis van de actuariële berekeningen een pensioenvoorziening per 31 december 2015 benodigd is voor een totaal bedrag van € 2.965.000. De in de jaarrekening 2015 verantwoorde voorziening was voor € 362.000 te laag verantwoord. Dit bedrag is gecorrigeerd in de jaarrekening. Wij hebben hiervoor een gecorrigeerd controleverschil opgenomen in bijlage 2.

Baggervoorziening vrijgevallen

In onze managementletter naar aanleiding van de tussentijdse controle 2015 hebben wij gemeld dat de niet in 2015 bestede middelen die vallen onder het beheerplan voor baggerwerkzaamheden vrij dienen te vallen. De verslaggevingsvereisten schrijven voor dat aan de vorming van een voorziening een betrouwbare schatting ten grondslag dient te liggen. Het beheerplan van uw hoogheemraadschap geeft inzicht in de te verrichten werkzaamheden voor baggeren, echter de geraamde dotaties aan de voorziening zijn hier niet mee in lijn. Derhalve wordt niet voldaan aan de vereisten om een voorziening te vormen. Het resterende saldo van de baggervoorziening ad € 804.000 dient derhalve vrij te vallen in 2015. Dit is gecorrigeerd in de jaarrekening. Wij hebben hiervoor een gecorrigeerd controleverschil opgenomen in bijlage 2.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Vorderingen en nog te besteden bedragen subsidies niet juist

Te hoog verantwoord saldo afrekening project Dijkversterking Bas
Wij hebben geconstateerd dat in de jaarrekening 2015 ten onrechte een schuld van € 5.161.660 is verantwoord met betrekking tot de subsidiebesteding van het project Dijkversterking Bas. In werkelijkheid is sprake van een vordering van € 4.127.295. Als gevolg hiervan zijn de materiële vaste activa voor een totaalbedrag van € 9.288.955 te hoog verantwoord. Dit is gecorrigeerd in de jaarrekening. Wij hebben hiervoor een gecorrigeerd controleverschil onderkend in bijlage 2.

Impact lopende claims

Tijdens onze jaarrekeningcontrole hebben gesproken met de juridische specialisten van uw hoogheemraadschap. Hieruit is naar voren gekomen dat bij uw hoogheemraadschap diverse claims zijn neergelegd. Als onderdeel van de afronding van onze controle zullen wij de ambtelijke organisatie en het college vragen om de meest actuele stand van deze claims en de mogelijke financiële impact hiervan. Indien sprake is van een verwachte betaling door uw hoogheemraadschap dient hiervoor een verplichting in de jaarrekening 2015 opgenomen te worden.

Te hoog verantwoord saldo afrekening project Dijkversterking Krimpen

Wij hebben geconstateerd dat in de jaarrekening 2015 dat de vordering van € 6.639.758 met betrekking tot de subsidiebesteding van het project Dijkversterking Bas voor een bedrag van € 3.293.787 te hoog is verantwoord. Als gevolg hiervan zijn de materiële vaste activa voor een totaalbedrag van € 3.293.787 te laag verantwoord. Dit is gecorrigeerd in de jaarrekening. Wij hebben hiervoor een gecorrigeerd controleverschil onderkend in bijlage 2.

Wij constateren dat onvoldoende interne controle plaatsvindt en dat onvoldoende kritisch wordt gekeken naar de onderbouwing van af te rekenen subsidiebedragen. Dit heeft geleid tot grote onjuistheden. Wij adviseren u maatregelen door te voeren om toekomstige onjuistheden te voorkomen.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Europese aanbestedingen

Het inkoop- en aanbestedingsbeleid van het Hoogheemraadschap maakt geen onderdeel uit van het normenkader. Het niet naleving hiervan leidt tot een formele, maar geen financiële onrechtmatigheid. Het niet naleven van de Europese aanbestedingsrichtlijnen leidt tot een financiële onrechtmatigheid.

In onze management letter 2015 d.d. 21 december 2015 hebben wij gerapporteerd dat de administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB) op het gebied van de naleving van de (Europese) aanbestedingsrichtlijnen niet toereikend is. Om vast te kunnen stellen of de bestedingen in 2015 rechtmatig zijn heeft uw Hoogheemraadschap een inkoopscan uitgevoerd. Wij hebben geconstateerd dat deze scan van onvoldoende kwaliteit is om op eenduidige wijze vast te kunnen stellen of de bestedingen rechtmatig zijn. Belangrijke aspecten waarin betrouwbaarheid brongegevens, beoordeling van bestedingen op factuurniveau en aansluiting met contracten waren onvoldoende inzichtelijk.

Wij hebben verder geconstateerd dat de meerjarenbegroting de basis is voor de inschatting van de bestedingen. Deze ramingen worden in lijn met de interne procedures alleen voor EU-aanbestedingsplichtige inkopen nader gespecificeerd in een startformulier. Het risico bestaat dat werkelijke bestedingen hoger zijn dan oorspronkelijke geraamd omdat bijvoorbeeld de activiteiten langer doorlopen dan verwacht. Hierdoor kunnen bestedingen achteraf gezien EU-aanbestedingsplichtig zijn. Indien de oorspronkelijk raming voldoende en ook zichtbaar is onderbouwd hoeven deze bestedingen niet als onrechtmatig geoormerkt te worden. Omdat deze onderbouwing niet altijd aanwezig is kan hiervan geen gebruik worden gemaakt.

Wij adviseren u om voor te schrijven dat voor bestedingen die op basis van het interne inkoop- en aanbestedingsbeleid meervoudig onderhands aanbesteed dienen te worden (bestedingen groter dan € 25.000) de geraamde bestedingen worden zichtbaar worden onderbouwd.

.Hierbij kan gebruik worden gemaakt van het startformulier dat al wordt gebruikt in uw Hoogheemraadschap.

Wij hebben zelf een deelwaarneming uitgevoerd om vast te stellen of de bestedingen 2015 rechtmatig zijn voor wat betreft de naleving van de EU-aanbestedingsrichtlijnen. Hieruit zijn geen financiële onrechtmatigheden naar voren gekomen. Wij hebben wel geconstateerd dat in één geval de opdrachtgunning van een 2B-dienst die de EU-aanbestedingsgrens overschrijd niet is gemeld via Tendersnet. In lijn met de Kadernota Rechtmatigheid 2015 hebben wij hiervoor een formele onrechtmatigheid onderkend die geen invloed heeft op ons oordeel bij de jaarrekening 2015.

Wet normering topinkomens

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingevoerd. Op basis van deze wet is de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector in dienstverband en bij ontslag wettelijk gemaximeerd.

Voor de bezoldiging van topfunctionarissen geldt naast de maximering een publicatieverplichting in de jaarrekening. Dit geldt eveneens voor bezoldiging van niet-topfunctionarissen, indien zij de maximale bedragen van topfunctionarissen overschrijden.

In het kader van de jaarrekening 2015 heeft u een analyse uitgevoerd van de topfunctionarissen binnen uw organisatie. Tevens heeft u vastgesteld of er functionarissen zijn die een hogere bezoldiging dan de gestelde maxima kennen. Deze informatie heeft u opgenomen in de toelichting op de jaarrekening. Wij hebben de juistheid en volledigheid van deze toelichting gecontroleerd en hebben vastgesteld dat de toelichting voldoet aan de daaraan te stellen eisen.

Kwaliteit beheersorganisatie

Kwaliteit beheersorganisatie

Interne beheersmaatregelen

Algemeen

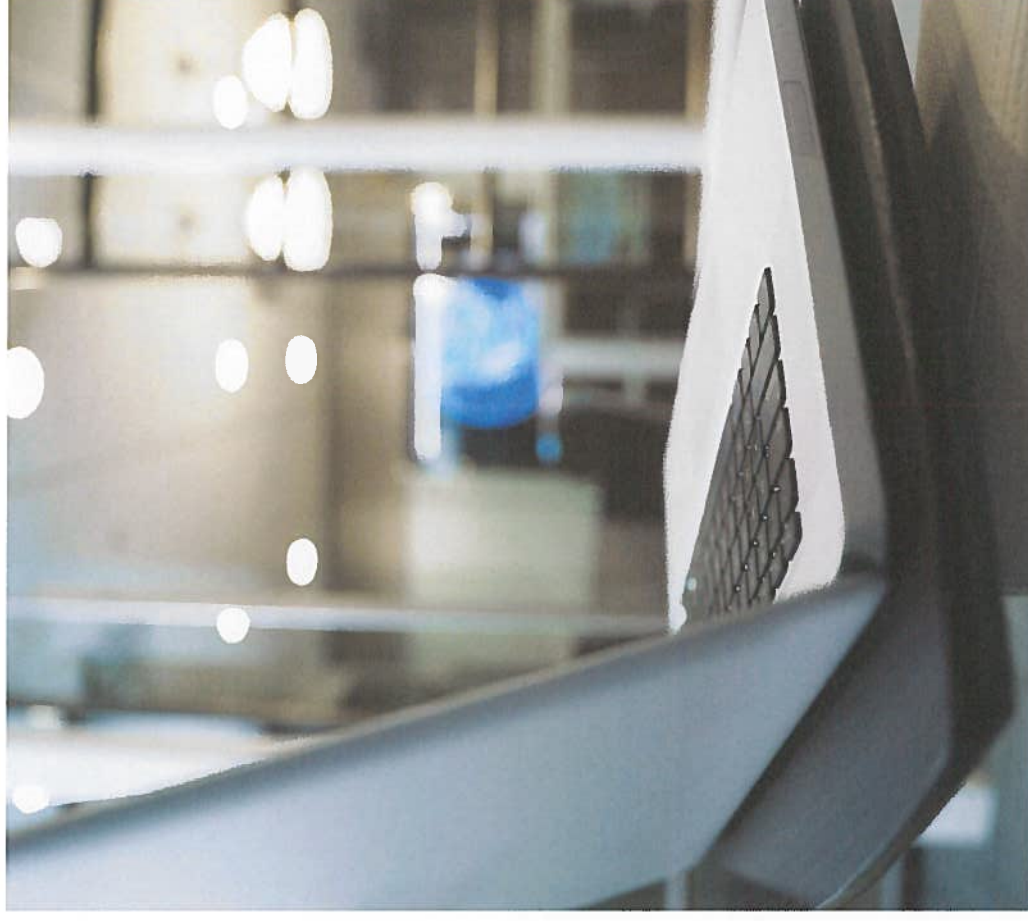
Bij de planning en uitvoering van de controle van de jaarrekening 2015 van het Hoogheemraadschap hebben wij de interne beheersmaatregelen, welke onderdeel uitmaken van de administratieve organisatie van uw organisatie, in onze overwegingen betrokken. Wij hebben de opzet, het bestaan en de werking van interne beheersmaatregelen onderzocht voor zover wij dit in het kader van de jaarrekening noodzakelijk achten en niet met het doel om een oordeel over de effectiviteit van de interne beheersing te geven. Wij hebben geen onderzoek naar de effectiviteit van de interne beheersing verricht, anders dan dat relevant is voor onze jaarrekeningcontrole. Omtrent onze bevindingen naar aanleiding van de interim-controle hebben wij de directie gerapporteerd in onze managementletter.

Automatisering

Onze controle was niet primair gericht op het doen van een uitspraak omtrent de continuïteit en betrouwbaarheid van (delen van) de geautomatiseerde gegevensverwerking en wij hebben daartoe ook geen opdracht van het management ontvangen. Wij hebben de volgende algemene IT-beheersmaatregelen beoordeeld rondom GIDS:

- ▶ Logische toegangsbeveiliging (passwords);
- ▶ Change management procedures;
- ▶ Backup en recovery procedures.

De jaarrekeningcontrole heeft geen belangrijke tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht. Uit onze management letter 2015 blijkt dat de logische toegangsbeveiliging van GIDS ontoereikend is. Ten einde te kunnen steunen op de interne beheersingsmaatregelen voor het inkoopproces hebben wij de budgethouders en prestatieverklaarders achteraf laten bevestigen dat zij daadwerkelijk hun controlewerkzaamheden hebben verricht. Hieruit zijn geen bijzonderheden naar voren gekomen.

Rechtmatigheid

Onze bevindingen in het kader van rechtmatigheid Wij hebben bij de controle over 2015 de rechtmatigheid getoetst conform de bepalingen van het Bado en het controleprotocol van het Hoogheemraadschap. Bij onze controle hebben wij aandacht gegeven aan de volgende onderwerpen:

- ▶ de naleving van het voorwaardencriterium;
- ▶ de begrotingscriterium;
- ▶ de kredieten;
- ▶ mutaties in de reserves;
- ▶ het misbruik-en-oneigenlijk-gebruikcriterium;
- ▶ de niet-financiële beheershandelingen.

Voorwaardencriterium

Wij hebben geen bijzonderheden geconstateerd ten aanzien van de naleving van het voorwaardencriterium zoals vastgesteld in het controleprotocol en normenkader van het Waterschap.

Begrotingscriterium

De verenigde vergadering autoriseert de begroting (en begrotingswijzigingen) en geeft daarmee toestemming voor de uitvoering van het beleid en de daarvoor benodigde middelen. Het is de verantwoordelijkheid van het dagelijks bestuur om begrotingsafwijkingen tijdig te signaleren en te rapporteren aan de verenigde vergadering. Door een goede inrichting van de planning & controlcyclus zorgt het dagelijks bestuur er voor dat de begroting en budgetten worden bewaakt en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de verenigde vergadering, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen.

Indien desondanks budgetten worden overschreden en niet meer gedurende het jaar kunnen worden voorgelegd aan de verenigde vergadering, is strikt genomen sprake van een onrechtmatigheid.

Indien desondanks budgetten worden overschreden en niet meer gedurende het jaar kunnen worden voorgelegd aan de verenigde vergadering, is strikt genomen sprake van een onrechtmatigheid.

Deze overschrijdingen hoeven echter niet in alle gevallen te worden meegewogen in het accountantsoordeel. Voor een juiste oordeelsvorming is van belang in hoeverre de begrotingsoverschrijding past binnen het door de verenigde vergadering geformuleerde beleid, deze wordt gecompenseerd door hogere opbrengsten of kostenoverschrijdingen bij openeinderegelingen.

Wij constateren de volgende overschrijdingen op lastenniveau ten opzichte van de gewijzigde begroting:

Programma	Lastenoverschrijding programma (x € 1.000)	Onrechtmatig, tel niet mee	Onrechtmatig, tel wel mee
Programma 4 Wegenbeheer	82	82	
Totaal	82	82	

In de toelichting op de staat van baten en lasten is door het college een analyse van de overschrijdingen opgenomen. In de verenigde vergadering van maart 2015 is de bestuursrapportage 2015 behandeld met daarin opgenomen de toelichting op de overschrijding van dit programma. De overschrijding is toereikend toegelicht en past binnen bestaande beleid. Het college stelt uw verenigde vergadering voor genoemde overschrijdingen te autoriseren in het kader van de vaststelling van de jaarrekening 2015. Vooruitlopend hierop zijn wij hiervan reeds uitgegaan bij het vormen van ons oordeel over de (begrotings)rechtmatigheid.

Rechtmatigheid

Kredieten

Wij zijn nagegaan of de investeringen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de verenigde vergadering geautoriseerde kredieten. Voor een beperkt aantal investeringskredieten zijn wel overschrijdingen ontstaan, deze vallen echter binnen de 10% van het investeringskredieten en worden in lijn met de financiële verordening door middel van vaststelling van de jaarrekening 2015 door de verenigde vergadering goedgekeurd. Dit is toereikend toegelicht in de jaarrekening. Vooruitlopend hierop zijn wij hiervan reeds uitgegaan bij het vormen van ons oordeel over de (begrotings)rechtmatigheid.

Misbruik en oneigenlijk gebruik

In de externe en interne regelgeving zijn diverse bepalingen opgenomen die erop zijn gericht om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen. Uw organisatie heeft de toets op het misbruik en oneigenlijk gebruik impliciet neergelegd in interne controleplannen. Uit de diverse interne controlemaatregelen zijn geen bevindingen naar voren gekomen die invloed hebben op de rechtmatigheid van baten en lasten en balansmutaties.

Niet-financiële beheershandelingen vallen buiten de scope van rechtmatigheidscontrole

Handelingen en beslissingen van niet-financiële aard vallen buiten de scope van de rechtmatigheidscontrole door de accountant. De accountant toetst deze handelingen en beslissingen niet inhoudelijk door gegevensgericht onderzoek. Volstaan wordt in dit kader met het beoordelen van het interne systeem van risicoafwegingen. Binnen dit systeem moeten voorwaarden zijn geschapen om risico's goed te kunnen beoordelen en in de tijd te kunnen volgen.

Wij hebben ons een beeld gevormd over de wijze van toestandkoming van de inventarisatie van de risico's en de weergave van de hieruit mogelijk voortvloeiende financiële gevolgen in de paragraaf Weerstandsvermogen van het Hoogheemraadschap. Wij hebben geen bevindingen geconstateerd ten aanzien van niet-financiële beheershandelingen.

Bijlagen

Onafhankelijkheid en controleproces

Bijlage 1

Onafhankelijkheid

De onafhankelijkheid van de accountant behoort tot het fundament van zijn beroep. In de maatschappelijke discussie over kwaliteitsverbetering van de controle speelt de onafhankelijkheid van accountants een belangrijke rol. Vanaf 1 januari 2014 is op alle assurance-opdrachten onder Nederlands recht de Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO) van toepassing. Een aantal belangrijke punten uit de ViO die we hieronder hebben opgenomen, betreffen:

- ▶ langdurige betrokkenheid
- ▶ samenloop van dienstverlening
- ▶ geschenken en giften

Een strikte scheiding tussen controle- en adviesdiensten was al van kracht voor OOB's vanaf 1 januari 2013 en kantoorroulatie is verplicht voor financiële jaren van OOB's vanaf 2016. Daarnaast kent de Europese verordening vanaf controlejaar 2016 striktere onafhankelijkheidseisen, maar ook nadere bevestigingen over onafhankelijkheid ter communicatie aan interne toezichthouders.

Impact nieuwe regels op relatie Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard en EY

Langdurige betrokkenheid

Om alle schijn van onafhankelijkheid te vermijden, kunnen de externe accountant en (sr) managers in het team maximaal zeven achtereenvolgende jaren in het team actief zijn. Daarna zullen zij intern roteren. Onze betrokkenheid in jaren laat het volgende beeld zien:

- ▶ B. Minks, betrokken sinds boekjaar 2013;
- ▶ W.H.V. Ouwehand, betrokken sinds boekjaar 2014 als manager.

Dit betekent dat op dit moment geen rotatie noodzakelijk is.

Wij brengen u tijdig op de hoogte van belangrijke teamwisselingen. Intern beschikken wij over interne overdrachtsprocedures, zodat u geen hinder ondervindt van een teamwisseling.

Samenloop van dienstverlening

Ten aanzien van OOB's is de combinatie van wettelijke controles en overige dienstverlening volledig verboden, met uitzondering van met name genoemde overige assurance-diensten. Voor niet-OOB's is bepaald dat samenloop is geoorloofd als de non-assurance-dienst niet van materiële invloed is op het assurance-object. Als er wel materiële invloed is geldt in beginsel een verbod, behalve wanneer de non-assurance-dienst niet:

- ▶ subjectief of niet-routinematig is; of
- ▶ een verwerkingswijze in het assurance-object ten gevolge heeft waarvan het assurance-team twijfelt of deze verwerkingswijze passend is; of
- ▶ leidt tot een bedreiging uit hoofde van belangenbehartiging.

Wij hebben geen werkzaamheden uitgevoerd die verboden zijn.

Geschenken en giften

Hierbij informeren wij u over de door ons ontvangen respectievelijk verstrekte geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid boven € 100. Ons zijn geen geschenken e.d. bekend die de waarde van € 100 overstijgen.

Onafhankelijkheid en controleproces

Bijlage 1

Bevestiging

Wij hebben alle aspecten geanalyseerd die onze onafhankelijkheid gedurende het jaar zouden kunnen bedreigen. Daar waar onafhankelijkheidsregels dit vereisen, hebben wij aanvullende waarborgen ingevoerd. Wij kunnen u bevestigen dat zowel als organisatie en als controleteam onafhankelijk zijn van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard.

Verantwoordelijkheid

Conform de aan ons verleende opdracht hebben wij de jaarrekening 2015 van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard gecontroleerd. Deze jaarrekening is onder verantwoordelijkheid van het college van D&H opgesteld. Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel te geven over de jaarrekening.

Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder het Waterschapsbesluit en het door de verenigde vergadering vastgestelde controleprotocol.

Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Controleaanpak en -uitvoering

Wij voeren onze controle uit met een mix van systeem-en gegevensgerichte werkzaamheden en een mix van vaste teamleden en ingeschakelde experts. Daarnaast beschikken wij als organisatie over verschillende kwaliteitsborgingsmaatregelen. Dit geheel tezamen leidt tot een kwalitatief goede controle. In ons controleplan en dit verslag is voor elk bijzonder aandachtsgebied in onze controle terug te lezen wat de kernpunten in onze controle zijn geweest die hebben bijgedragen aan de kwaliteit in onze controle.

Onze controleaanpak is onder andere gericht op het in kaart brengen van de voor de jaarrekening van belang zijnde risico's. Op basis van onze gesprekken met het management over de belangrijke financiële en operationele ontwikkelingen is een aantal punten met een verhoogd risico voor de jaarrekening 2015 onderkend:

- ▶ schattingsposten in de jaarrekening:
- ▶ voorzieningen
- ▶ balansaldi grensoverschrijdend afvalwater

Bij onze controlewerkzaamheden hebben wij diverse controlewerkzaamheden uitgevoerd teneinde vast te stellen of de risico's zich hebben voorgedaan. Terzake hebben wij geen bevindingen geconstateerd die van invloed zijn op het oordeel over de jaarrekening.

Onafhankelijkheid en controleproces

Bijlage 1

De met u afgesproken goedkeurings- en rapporteringstoleranties

Op grond van het Waterschapsbesluit stelt de verenigde vergadering de goedkeuringstolerantie vast die de accountant bij zijn jaarrekeningcontrole dient te hanteren.

Het controleprotocol en de goedkeuringstolerantie zijn op 20 oktober 2009 vastgesteld door het college van D&H en vervolgens ter besluitvorming gebracht van de verenigde vergadering.

Op grond van de jaarrekening 2015 bedraagt de goedkeuringstolerantie voor fouten afgerond € 872.000 (1% van de nettolasten en dotaties aan reserves) en voor onzekerheden € 2.622.000 (3% van de lasten en dotaties aan reserves). Als de goedkeuringstolerantie niet wordt overschreden, kan een goedkeurende controleverklaring afgegeven worden.

Deze goedkeuringstolerantie is een kwantitatief criterium. De uiteindelijke oordeelsvorming is echter altijd een combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve afwegingen.

Het rapporteringsbedrag, de maatstaf die geldt voor het rapporteren van fouten en onzekerheden, is door de verenigde vergadering bepaald op € 100.000.

Goedkeurings-tolerantie	Goed-keurend	Beperking	Oordeel-onthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	$\leq 1\%$	$> 1 < 3\%$	-	$\geq 3\%$
Onzekerheden in de controle (% lasten)	$\leq 3\%$	$> 3 < 10\%$	$\geq 10\%$	-

Overzicht controleverschillen

Bijlage 2

Controleverschillen

Tijdens onze controle inventariseren wij verschillen tussen enerzijds bedragen, classificaties, presentatie en toelichting van jaarrekeningposten die het Hoogheemraadschap heeft opgenomen of gerapporteerd en anderzijds bedragen, classificaties, presentatie of toelichting zoals die naar onze mening in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording Waterschappen dienen te worden opgenomen of gerapporteerd.

Onderstaand is een overzicht van de materiële verschillen opgenomen, die zijn geconstateerd tijdens onze controle en welke zijn aangepast door het college. Wij hebben geëvalueerd in hoeverre onderstaande verschillen voortkomen uit een tekortkoming in de interne beheersing. Hierbij zijn eventuele rechtmatigheidsfouten in dit overzicht opgenomen.

Naar aanleiding van onze controle resteren er geen ongecorrigeerde controleverschillen.

Gecorrigeerde verschillen			
Post/omschrijving verschil	Bedrag €/verwijzing naar regelgeving (minbedrag is een last)	Effect van deze constatering op de interne beheersing	Referentie in dit verslag
Te laag verantwoorde vordering afrekening project Dijkversterking Bas	€ 9.288.955	Beheersing omtrent balansbepaling subsidieprojecten is niet effectief.	Zie hoofdstuk Uitkomsten jaarrekeningcontrole
Te hoog verantwoorde vordering afrekening project Dijkversterking Krimpen	(€ 3.293.787)	Beheersing omtrent balansbepaling subsidieprojecten is niet effectief.	Zie hoofdstuk Uitkomsten jaarrekeningcontrole
Pensioenvoorziening te laag	(€ 362.000)	Geen effect.	Zie hoofdstuk Uitkomsten jaarrekeningcontrole
Voorziening baggerwerken dient vrij te vallen	€ 804.000	Geen effect.	Zie hoofdstuk Uitkomsten jaarrekeningcontrole